

Komentāri par Taksonomijas 4 vides mērķu un klimata mērķu papildinājuma tehniskās pārbaudes kritērijiem no mežsaimniecības skatpunkta:

Eiropas Komisijas piedāvātie Taksonomijas tehniskās pārbaudes kritēriji jāvērtē ne vien no ilgtspējīga finansējuma un informācijas atklāšanas viedokļa, bet arī no ES Klimata akta (projekts), ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijas 2030, ES Meža stratēģijas 2030 (projekts) un citu ES rīcībpolitiku skatupunkta. Visos šajos dokumentos ir atsauce uz ES Taksonomiju. ES Taksonomija ir ilgtspējīgu saimniecisko darbību klasifikācijas sistēma, kuras tvērums nākotnē būs plašāks. Par to liecina Eiropas Komisijas apņemšanās nākotnē pārskatīt ES taksonomijas sākotnējo nolūku un pirms tās iestrādāšanas citās rīcībpolitikas, rūpīgi izvērtēt tās piemērotību, samērīgumu un iespaidu uz atbilstības nodrošināšanas izmaksām.¹ Tāpēc Taksonomijas ilgtspējību apliecinājošo Tehniskās pārbaudes kritēriju projekta izvērtējums 6 vides mērķiem jāveic ar lielu rūpību un plašāk par Taksonomijas šodienas tvērumu.

Pretrunīgi jāvērtē dokumenta autoru apgalvojumi, ka attiecībā uz mežsaimniecības regulējumu dokumenta saturs ir zinātniski pamatots un rūpīgi pārdomāts. Aprakstošajā daļā par mežsaimniecības un mežizstrādes ietekmi uz bioloģisko daudzveidību un ekosistēmām, šī ietekme vērtēta negatīvi. Dokumentā nav atrodamas atsauces uz to, ka pamatojoties uz zinātniskām atziņām, dažādās valstīs tiek īstenota atšķirīga ilgtspējīgas mežsaimniecības prakse, kas mazina mežsaimniecības un mežizstrādes ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, kā arī sekmē tās uzlabošanu. Piemēram, Latvijā, līdzīgi kā citur Ziemeļeiropā, mežsaimniecība pamatojas dabisko traucējumu atdarināšanā un dažāda vecuma audžu struktūras veidošanā. Tajā nozīmīga loma tiek piešķirta bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai cilvēka ietekmētos (kultivētos) mežos, kur bioloģiskā daudzveidība ir pozitīvi atkarīga no mežsaimniecības aktivitātēm. Arī meža meliorācijas nozīme mūsu valstī ir atšķirīga no Centrāleiropas un Dienvideiropas valstīm, kur klimats ir sausāks. Eiropas Komisijas Darba grupa "Mežs un Daba" 2021.gada ziemā uzklusēja un apkopēja dalībvalstu viedokļus par dabai tuvas mežsaimniecības metodēm un mērķiem. Diemžēl šīs darba grupas rezultāti nav atspoguļoti Taksonomijas tehniskās pārbaudes kritēriju dokumenta projektā. Piedāvātie Taksonomijas tehniskās pārbaudes kritēriji neatbilst ilgtspējības principiem un ir jāpārstrādā šādu iemeslu dēļ:

1. Deleģētajā aktā kopumā netiek ievērotas Eiropas Savienībā pastāvošās reģionālās klimatiskās un zemes klājuma atšķirības. Unificēta pieeja pilnīgi ignorē Eiropas Ziemeļvalstu zinātnieku atziņas par mežsaimniecības, kā arī meža meliorācijas nozīmi ziemeļu reģionā gan klimata ietekmes mazināšanā, gan bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanā. Šajā ziņā noteikumi dažādiem Eiropas Savienības reģioniem būtu jāizvērtē atšķirīgi.
2. Dokumentā pieejamo atsauču analīze liecina par vienaspusēju pieeju kritēriju pamatošanai, atlasot publikācijas, kas atbilst autoru sākotnēji izvirzītajām tēzēm, ignorējot publikācijas un viedokļus, kas tās neatbalsta. Piemēram, piedāvājums pārskatīt meža klasifikāciju un meža apsaimniekošanas metodes... Piedāvātais meža dalījums (Introducēto sugu plantācijas, vietējo sugu plantācijas un dabai tuvi apsaimniekoti

¹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai ES taksonomija, uzņēmumu ilgtspējas informācijas ziņošana, vēlnes ilgtspējas jomā un fiduciārie pienākumi: finansējuma novirzīšana Eiropas zaļā kursa īstenošanai. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0188&from=ES>

meži) ir izteikti neatbilstošs reālai zinātniski pamatotai mežsaimniecības praksei un meža bioloģiskās daudzveidības klasifikācijas sistēmai.²

3. Piedāvātie Tehniskās pārbaudes kritēriji līdzinās saimnieciskās darbības instrukcijām, kas ierobežo meža īpašnieka brīvību un labās prakses rekomendāciju pielietošanu. Tehniskās pārbaudes kritēriji bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzībai un atjaunošanai būtu jānosaka mērķa indikatori, nevis tiem jābūt kā saimnieciskās darbības instrukcijām. Šī pieeja nav pieļaujama brīvā tirgus apstākļos un pārkāpj zemes īpašnieku tiesības noteikt meža apsaimniekošanas mērķus un apsaimniekošanas nosacījumus:

1. Kritērijs: Bioloģiski augstvērtīgu platību nodrošināšana – faktiski nozīmē esošo bioloģiski augstvērtīgo platību izslēgšanu no saimnieciskās aprites, pieņemot, ka cilvēka ietekme var būt vienīgi negatīva. Šādai autoru pieejai nepieciešams zinātniskais pamatojums, to nevar vispārināt.
2. Nosakot augstas bioloģiskās daudzveidības ainavas meža apgabalu veidošanai vai uzturēšanai attiecīgus sliekšņus, tiek īstenota formāla, nezinātniska pieeja pēc būtības...
3. Meža struktūras, funkciju un kompozīcijas noteikumi nav piemērojami visiem Eiropas mežiem vienādi, ņemot vērā sugu un augšņu daudzveidību, kā arī klimatiskās atšķirības. Piedāvātais regulējums nav zinātniski pamatots un ir pretrunā meža ekoloģijas principiem.
4. Nav saprotams jaunu meža meliorācijas sistēmu būves aizliegums Ziemeļeiropā, kur nokrišņu daudzums pārsniedz iztvaikotspēju. Šādas prasības ievērošana pazeminās mežsaimniecības efektivitāti, samazinās meža īpašnieku ienākumus.
5. Augšņu aizsardzības prasības neatbilst mežkopības principiem, jo faktiski aizliedz augsnes sagatavošanu pirms meža stādīšanas.
6. Jaunu ceļu būvēšanas aizliegums nav zinātniski pamatots. Šāds regulējums nav unificējams visai Eiropas Savienībai.

Eiropas Taksonomijas prasības jāvērtē kontekstā ar citām Eiropas Savienības rīcībpolitikām. 6.vides mērķa “Bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana” tehniskās pārbaudes kritēriji kombinācijā ar 1. “klimata pārmaiņu mazināšanas” un 2. “pielāgošanos klimata pārmaiņām” mērķa kritērijiem, nopietni ietekmēs Latvijas ekonomiskās attīstības iespējas meža un saistītajās nozarēs, ievērojami palielinās ražošanas izmaksas un samazinās nozares devumu Latvijas ekonomikā. Paredzama strauja darba vietu samazināšanās nozarē, negatīvas ekonomiskās izaugsmes un sociālās spriedzes pieaugums Latvijas reģionos.

² https://lv.wikipedia.org/wiki/Biolo%C4%A3isk%C4%81_daudzveid%C4%ABba
<https://en.wikipedia.org/wiki/Biodiversity>